

Saját szoba

Szász Lilla: Káprázat

Inda Galéria, Budapest
2016. május 19 – július 1.

Három szoba¹ – kezdi kuratori állásfoglalását PERENYEI MONIKA, s a folytatásban a nőiség kérdését² hozza játékba, majd azonnal el is kanyarodik a kiállítás címének magyarázatához,³ hogy a képek témájával is összefonódó fotóelméleti kérdéseken keresztül vezesse be a nézőt a kiállítás tereibe. Az Inda Galéria lakás-tereiben – e saját szobákban – SZÁSZ LILLA ezúttal is felkavaró fotográfiákat mutatott be: bensőséges jelenetekkel, magánterületen magánügynek tartott dolgokkal. Három szoba – három világ – háromféle kép, akár a képek közvetítette valóság társadalmi státuszát, akár a képalkotási stratégiákat, akár – a *horribile dictu* – esztétikai szempontokat véve figyelembe.

Közös bennük az, hogy Szász Lilla a képeken szereplő emberek magánéletét egészen közletről mutatja be: fotográfusként és szociográfusként⁴ egyaránt pontos láttelepet ad helyzetükről. Szereplői valamilyen szempontból (persze nem egyforma mértékben) kiszolgáltatottak, a társadalom peremére szorultak. Aktuális élethelyzetükbe valószínűleg személyes választásaik, egyéni döntéseik révén kerültek, többnyire bizonytalan, problematikus élethelyzetüknek viszont korántsem maguk szabták meg kereteit. Szász Lilla pontosan azt teszi láthatóvá, hogy a személyesben miként csapódik le a társadalmi. Ugyanakkor épp a jelentekek intimitása veti fel a fényképező ember tárgyához való közelségének kérdését, azaz a kurátorral szólva: „...lehet-e fotografikusan közvetíteni meghitt pillanatok?”⁵ Szász Lilla mestere a kellő távolságnak, a belül állásnak és a mégis kívülről látásnak; pontosan tudja, hogy mennyire kell és lehet közel menni ahhoz, hogy ne (csak) a kamerának szóló szerepjátszást mutathassa meg. A valóságot ugyan nem lehet megfigyelni anélkül, hogy ne változtatnánk meg, de ez a (ráadásul nem teljesen kontrollált mértékben) megváltozott valóság mégis igaz: „az a valóság, amit én látok”.⁶ A kritikai távolság⁷ – melynek megtalálása és fenntartása

nehéz feladat –, pontosan azért kell, hogy a látott valóság a művészt ne szírpantsa be. Ezzel összefüggésben a valóság bőrét mutató fotográfia és a valóság szövvényes viszonya újra átgondolandóvá válik. Így készlet eltöprengésre, belső párbeszédre Perenyei Monika – talán meg sem válaszolható – felvetése: „Az adott társas helyzetekben katalizátorként működő és kameráját használó alkotó előhívhat-e olyan felismeréseket, indulatokat, amelyeket maguk a résztvevők sem tudatosítottak magukban, de hatással lehet identitásuk és életük további alakulására?”⁸

A *Make-up* (2009) fotószekvencia⁹ esztétikája suttogó beszédre, lábujjhegyen járásra készlet, pedig tárgyyszerűen nem más, mint egy eseménytelen esemény, egy viszonylag rövid idejű, egyszerű mozdulatsor fekete-fehér fázisképei: egy százharminc éves pesti bérház előszobájában egy lány sminkel egy másikat. Testvérek? Barátnők? Törékenyek, finomak elbűvölőek. A gang szürte, enyhén ködben, homályban hagyó ellenfény nem háborgatja békés csendjüket, meghittségüket: itt minden szelíd és lágy. A kedves érintések és az odaadás szeretetteli, bizalmon alapuló kapcsolatra utal. A „mozgás” minimalizmusával kongruens monokrómia eltávolít, ugyanakkor mégis épp ez az, ami közel enged a nézőt. A fiatal nők befelé fordulnak, csak egymással vannak elfoglalva, nem vesznek tudomást a fényképezőről (úgy tesznek, vagy rá se hederítenek), ennek révén a nézőnek is megengedett, hogy inkább egy elmélkedő, tűnődő pozíciót foglaljon

8 Perenyei Monika uo.

9 A kiállításon tizenkét 50x50 cm-es giclée nyomtatásba rendezve.

SZÁSZ LILLA
Make-up. 2009. Kontaktmásolatok. © Fotó: Sulyok Miklós

SZÁSZ LILLA
Make-up. (5/1) 2009, 50x50 cm, giclée nyomtatás

1 Perenyei Monika: *Káprázat. Szász Lilla kiállítása*. <http://www.indagaléria.hu/kiállítások/kaprazat>. Utolsó letöltés: 2016. augusztus 10.

2 E két szálát követve sajátítom ki Woolf a feminizmusok egyik alapszövegévé vált könyvének címét. Virginia Woolf: *Saját szoba*. ford. Bécsy Ágnes, Európa Kiadó, Budapest, 1986.

3 Truman Capote *Dazzle* (Káprázat) című novellája nyomán (amely magyarul *Bűvölet* címen jelent meg).

4 Itt nem arról a ma már elterjedt gyakorlatról van szó, hogy a művész különböző (társadalmi) szerepeket tölt be, vagy játszik (ahogy azt legutóbb a Stúdió kiállítás-sorozata felvetette – *A képzőművész vajon mi? Labor, Kisterem, Stúdió Galéria, Artbázis, Lakásgaléria, Budapest, 2016. április 15 – május 13.* – és egyébként az 1920-as években, majd a 60-as évek avantgárdjában és a 90-es évek neokonceptuális művészete óta napirenden van), hanem arról, hogy elmosódtak a művészet és szociológia határai, amint az azzal első ízben meghatározó módon a 2002-es kasseli *documenta*n szembesülhettünk – Okwui Enwezor főkurátorságának köszönhetően.

5 Perenyei Monika uo.

6 Szász Lilla kijelentése a 2016. június 1-én tartott tárlatvezetésén.

7 Walter Benjamin óta (1928) nem véletlenül futott be nagy karriert a „kritikai”, „tisztos” vagy „kellő távolság” ideája, minthogy meglétét mindenképpen fontosnak (kívánatosnak) vélik, még ha lehetőségét a modern világ kudarcra óta, akár elképzelhetőnek tartják, akár nem. Walter Benjamin: *Angelus Novus*. Budapest, Magyar Helikon, 1980, 513. *Egyirányú utca* Budapest, Atlantisz, 2005, 73-74. Csak néhány fontos példát kiragadva: Hal Foster: „The Artist as Ethnographer” (1996), Margl Ferenc fordításában: <http://www.cirkart.hu/2016/06/24/a-muvesz-mint-etnografus/> (Utolsó letöltés: 2016. augusztus 10.); Deres Kornélia: A jelenlét játéka (Színe vitt médiumok a Gon Squad előadásaiban). *Alföld. Irodalmi, művészeti és kritikai folyóirat* 85. évf. 2014. december, 79.; Bán Zsófia: „Le rúzs et le noir (Költés és búcsú).” in Uő: *Tunul és dínó. Jelenetek a képek életéből. Esszék tanulmányok, kritikák*. Budapest, Magvető, 2016, 9.